

Tolstoy, Coys, Salman Rüşti, bir də Ayda yaşayan Nobel komitəsi haqqında qeydlər

Gəlin elə hesab edək ki, bir qism yazıçılar kütləvi oxucular üçün yazır, bir qismi həqiqi ədəbiyyat yaradır, bir qismi də Nobel komitəsinə işləyir. Bir qayda olaraq bu üç siyahı bir-biriylə qətiyyənlə uzlaşmır.

Andrey KRASNYAŞIX

2012. Mo YAN

Murakami olmadı - elə yaxşı ki, olmadı. Orta səviyyəli olmağına baxmayaraq kifayət qədər məşhur olan və həmin il bukmyekterların favoritinə çevrilən Haruki Murakami əslində qalanda digər namizədlərdən - Bob Dilandan, Mo Yandan, Ses Notbomadən, İsmail Kadaredən, Adonisdən, Ko Unadan, Daçi Marainindən, Flip Potdan dəfələrlə üstün idi.

O vaxta qədər Mo Yanın kim olduğunu bilmirdik. Yazdıqlarını oxumamış, haqqında bir şey eşitməmişdik. Belə çıxır ki, bəsəydi? Mütəasir ədəbiyyatdan anlayışımız yoxdur? Bizdən fərqli olaraqsa Nobel komitəsi əsl dahilən necə lazımdırsa görə və onları ədəbiyyata böyük töhfələr verənlərdən, adları ədəbiyyat tarixindən silinəcək imzalarından fərqləndirə bilər?

Uzaq məsafədən böyüklər yaxşı görünür, elə kiçiklər də. İlk Nobel mükafatçısı da Lev Tolstoy deyil, Sülli Prytidom oldu. Yüz il əvvəl Nobel mükafatını Pudolf Eyken aldı, Henri Ceyms yox. Doxsan il əvvəl isə bu mükafat Marsel Prusta yox, Benavente-i-Martinesə qismət oldu. Səksən il əvvəl - Coys deyil, Erik Karlfeldt. Yetmiş il əvvəl - Axmatova deyil, Siirlənə. Altmış il əvvəl Oden, Brext qala-qala mükafatı Bertran Rasselə verdilər. Qırx beş il əvvəl Nobeli Paul Tselan yox, Nelli Zaks aldı. Otuz beş il əvvəl mükafat Kortasara deyil, Visente Aleysandreyə qismət oldu.

Gəlin elə hesab edək ki, bir qism yazıçılar kütləvi oxucular üçün yazır, bir qismi həqiqi ədəbiyyat yaradır, bir qismi də Nobel komitəsinə işləyir. Bir qayda olaraq bu üç siyahı bir-biriylə qətiyyənlə uzlaşmır. Burdan da belə bir nəticə çıxır: Nobel mükafatı - bugünkü və gələcəyin mütləq klassiklərini təyin edən ilin əsas ədəbi mükafatı yox, sadəcə ədəbiyyata ayrılan ilin əsas pul mükafatıdır

(həmin il üçün təxminən 1,1 milyon dollar). Və onun parlıtsı, cazibəsi və nüfuzu əsasən bu məbləğin üzərində köklənir.

Nobel komitəsi çıxardığı qərarlara izahat vermir, namizədlərin siyahısı, səsvermə protokolları məxfi saxlanılır. Bizə təqdim edilən yeganə məqam - adına ədəbiyyat dediyimiz xülasədir. Amma bu xülasə də özü-özlüyündə heç bir şey ehtiva ələmir - həmişə qoribəliyi və təmtərağıyla yadda qalır.

Beləliklə, Mo Yan. Bundan sonra nədən Stoppard, Kundera, Handke, Pinçon, hətta lap elə Barns və Rüşdi qala-qala, məhz onun mükafat almalarıyla bağlı fikir yürütmək mənasızdır. Nobel komitəsinin verdiyi xülasəyə nəzər salaq: "...onun xalq nəğillərini tarix və müasirliklə əlaqələndirən gözəgörünməz realizminə görə", - nəse demək mümkündür deyil. Həmişə olduğu kimi güllüdür. Bu yanaşma bir çox müasir yazıçılara, eyni zamanda Rüşdiyə, ya da elə, Kadara da tətbiq edilə bilər.

Ayda yaşayıb ağlagələz qərarlar vermək asandır

Bu fikirlər "Neznayka Ayda" (1977) cizgi filmindəndir.

Nə isə... Məsələ ondadır ki, yeno ekzotik ədəbiyyatların Nobelle ödənilməsinin növbəsi çatıb və görəsən bu addımı zaman-zaman Nobel mükafatının təkəv avro-amerikan mükafatı olduğu təsəvvürünə pərdə çəkmək üçün mütləq atılır? Doqquz il əvvəl - canbui afrikalı Kutzeye. Sanki hər şey yoluna düşmüşdü, amma tələsmək lazım deyildi.

Ola bilsin elə bir vaxt gəlmişdi ki, mükafatı Çinə verməmək olmazdı: hal-hazırda yer üzündə yaşayan insanların beşdə birinin, az sonra yaqın ki, yarıya qədərini yaşaya bilsəyi Çin. Amma Çinın zamanı 2000-ci ildə Qao Sintszyanla gəldi və getdi.

Bəlkə o vaxt mükafatı lazım olan çinliyə - mühacirə, dissidente - vermədiklərindən, bu səhvi tezliklə düzəltmək istəyirdilər - bu mənzərəyə cənabın 1958-ci ildə Pasternakla bağlı hadisini xatırladırdı, necə ki, ondan sonra 1965-ci ildə mükafat Şoloxova verildi - əsas olan bu deyildimi? Belə bir variant bəlkə də işə yarayardı. Mo Yan - əks dissident: iyriməyi iki il Çinın Xalq azadlığı ordusunda xidmət edən adan, peşqar siyasi işçi, sonra qəzet redaktoru, ÇXR Milli mükafatının laureatı və bundan başqa, ölümündə kifayət qədər nüfuzlu ədəbi mükafat hesab edilən Mao Dun,

bir sözlə Çin Yazıçılar İttifaqının sədr müavininin adına təsis edilən mükafatın laureatı.

Amma yox, Rusiya və Çinlə bağlı bu iki hadisə olsa-olsa sadəcə bir təsadüfdür, çünki Nobel komitəsində birini digəriylə kompensasiya etmək təcrübəsi yoxdur. Bu hal seçimi səhv və ya kiminsə təsiriylə edildiyini ortaya qoya bilər. Nobel komitəsi isə belə halları baş verməsindən çəkinir. "Sabotaj", "sərişətsizlik" kimi sözlər komitənin canına qorxu salır.

Soyuq, etinasız, heç nədən asılı olmayan və öz qərarlarına görə heç kəsin qarşısında hesabət verməyən, boş və məsuliyyətsiz, hər hansı bir məntiqə əsaslanmayan, heç bir sistemlə uzlaşmayan, heç bir mənə kəsb etməyən gərəklilik. Bax, biz onu elə belə də qəbul etməliyik.

Güman ki, bu elə belədir, amma Nobel komitəsinin özü haqqında belə bir imic formalaşdırmağına necə ehtiyacı var - onsuz da bu komitə çıxardığı qəribə qərarlarla həmişə diqqət mərkəzindədir. Və belə qəribə qərarlar nə qədər çox olarsa, bir o qədər yaxşıdır. Hər kəsədən və ədəbiyyatdan kenarda olmaq. Necə deyirlər ona - muncuq oyunu, ya da gözəgörünməz realizm?

Nə vaxtsa namizədlərin bir eksperiment olaraq daha şəffafıqla seçildiyini eşitmək, düşündüyümüzə fərqli olaraq yüz, ya da min imza arasından seçilən yazıçının püşklə seçildiyinə şahid olmaq daha çox olardı.

2013. Elis MANRO

Ovaxta qədər onun rus dilinə tərcümə etməmişdilər ("İnost-ranniy literatura" da gədən bir-iki hekayəni saymasaq) və ümumiyyətlə

yətlə heç kəs inanmırdı ki, - yox, ona nə vaxtsa Nobel veriləcəyinə yox, buna elə indinin özündə də az adam inanır - onun yazdıqlarını tərcümə etmək lazımdır və onlar böyük ədəbi dəyər kəsb edir.

Bəlkə elə günah biddədir, bəlkə elə cahil biz özümlük və ancaq nəşirlərin bizə sirdiqlərini oxuyuruq, bəlkə elə nəşirlərin özləri də cahillik edir, əsl ədəbiyyatı bəzən gizlədir, onların əllərini bilsin qazanc barədə fikirləşirlər? Bəli, ola bilsin ki, elə Nobel komitəsi də Ayda yaşadığını fikirləşir. Bu komitə dəfələrlə elə adamlara mükafat verir ki,

sonradan o imzayı tanıyan, xatırlayan belə olmaıy, həmin imzalar dərslilərdən, ədəbiyyatdan, hər yerdən kenarda qalır. Nə qədər onların sayı - yazır-mazarları, karlfeldlərin (1931-ci ilin Nobel mükafatçısı Erik Akse Karlfeld nəzərdə tutulur, tərc.), salnaməçilərin sayı. Siyahının yarısı qədər olar!

Ah, eger bu karlfeldlər olmasaydı! Bu yerdə adamın Tanrıya, başari ədalətə inanması gəilir - adam inanmaq istəyir ki, ədəbiyyat ətrafında qalxan bu hay-küy, bu söz-söhbət boş və mənasızdır. Otur və yaz, şən-söh-rət haqqında düşüncələri xəyalından çıxart, vaxtı gələndə sən öz mükafatını alaçaqsan. Eger bu karlfeldlər olmasaydı - digər tərəfdən də Mark Tven, İbsen, Kafka, Rilke, Muzil, Qavafis, Sellincər (bu siyahıyı çox uzatmaq olar) kimi imzalar da var - o zaman karlfeldlərə tay olan yensələrin, silanpyalarnn qabağını almaq olmazdı.

Bu da Manro, deyilənlərə görə mükafatı çəxov ənənələrinə görə alıb, amma həmin ənənələrin banisi dövründə bu mükafatdan kənar qaldı, heç adı namizədlərin siyahısına belə düşməyib.

Yox, gəlin yaxşı şeylər axtaraq. Monro roman yazır, yazdıqları ancaq heykəllərdir - və janr kommersiya baxımından az gəlir gətirən bir sahədir və bu səbəbdən də nəşirlər üçün maraqsızdır. Ondan da başqa, bəlkə də yanılmar, ancaq mənə elə gəilir ki, bu vaxta qədər heç kəs heykəllərinə görə Nobel mükafatı verilməmişdi, mükafat - romanlara, şeirlərə (dramaturqlara da təbii ki, pyeslərinə görə) verilir.

İndiyədək Nobel ancaq yaradıcılığa davam edən yazıçılara təqdim olunur. Amma eger bir müəllif vaxtında yaxşı əsərlər yazıbsa və qazandığı nüfuzla xəl gətirmək istəmirsə, cələləri tükənmişlər hesab edilir (təbii ki, canlı klassiklərdən hesab olunan Kundera 2000-ci ildən sonra bir roman belə yazmayıb, sadəcə əsərlərdən ibarət iki kitabı çap olunub və namizədlərin siyahısında adı çəkilmir). Həmin ilin yayında Manro ədəbiyyatdan gedəcəyiyə bağlı bəyanat verdi və dedi ki, sayca on dördüncü olacaq heykəllər kitabı onun sonuncu kitabı olacaq.

Daqiq deyə bilmərəm, amma bəlkə də mükafatı ilk dəfə Kanadaya verməkdə iş gərdür. Halbuki, Kanada ədəbiyyatının zirvəsində Marqret Etlvud dayanır - Kanada yazıqlar arasında on möşür və on tanınmış yazır xanım o idi və on il ərzində hər il onun

mükafat alacağını vəd edir, bir sözlə, ümid verir.

Etüvд sort yazıçısıdır, feministdir, kəskin üslubu var - yazılarında fantastikaya da, antiutopiyyaya da peşəkərləqlə yer ayırır; Manro isə - dar çərçivədir, onun qəhrəmanı Kananın həndis bir əyalətindən, şöhrəyindən, kənsindən çıxan balaca adamdır və oxucuya sadəcə öz həyat tarixçəsini danışır.

Və belə hədə, ifrat lakonikliyinə - sonradan hər kəsin rixşənd etdiyi kimi "hekayə jənarına verdiyi töhfələrə, hekayələrindəki zaman və məkan anlayışına, hərərətə qələmə aldığı əsərlərinin geniş imkanlarına görə" təqdim edilən müəllifə mükafat dünya ədəbiyyatına dəxli olmayan ədəbi töhfələrinə görə təqdimatıyla verilsəydi, daha yerində olardı, amma Nobel komitəsi mükafat verdiyi müəllif haqqında: "Elis Manroya - çağdaş qısa hekayələr ustası" dəyərləndirməsini vermişdi.

2014. Patrik MODIANO

Görünür Nobel komitəsi Fransanı qatı olaraq bağışlayıb və köhnədən əldə edilən gətli razılaşmaya əməl etmək və hər altı, yəddi, uzağı on ildən bir fransız ədəbiyyatını Nobel mükafatıyla ödülləndirmək qərarına gəlib. Digərliylə müqayisədə ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı medalı fransızlarda daha çoxdur. Bu, sayca on üçüncüdür. İngiltərədə və Birləşmiş Ştatlarda onların sayı on bir, yerdə qalanlarda isə kifayət qədər azdır.

Fransanın ədəbiyyatı üzrə ilk Nobel mükafatçısı 1901-ci ildə Stülli Prıyidom olub, ondan üç il sonra mükafat növbəti bir fransız - Federik Mistrala verilib. Daha sonra - 1915-ci ildə Romen Rollan, 1921-ci ildə filoloq Anatol Frans (bəli, hətta filosof belə mükafatı nəkbin fikirlərinə, habelə müstəsna ədəbi ustalığına və parlaq ideyalarına görə alıb), 1927-ci ildə Anri Berqson, 1937-ci ildə Roje Marten dyü Qar ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına layiq görülməli. İkinci Dünya savaşından sonra isə mükafat harda gəldi elə fransızlara verilir: 1947-ci ildə Anre Jid (müqavimət hərəkatında iştirak etmiş), Tunisə mühəcirət etmiş və susaraq laqəyü müshahədəçi mövqeyini qoruyub saxlamışdı); 1952-ci ildə Fransua Moriak, 1957-ci ildə Alber Kamyu, 1960-cı ildə Sen-Jon Pers, 1964-cü ildə Jan-Pol Sartr. Və bu məqamda qalmaqla baş verdi: Sartr mükafatından imtina elədi, mətbuatda çıxış edərkən böyan etdi ki, mükafatı qəbul etmir, cəmiyyətdə azad fikirlə, sağçı, qərbi və sərqı blokları heç birtəndən asılı olmayan biri kimi qəbul edilən filosof-yazıçı onun qərbi bloklardan biri tərəfindən ələ alması barədə təosəvvür yaramasına imkan verməyək. O, həmçinin qeyd etmişdi: "Mən həmişə rəsmi fərqlənəmə nişanlarını rədd etmişəm. İkinci Dünya savaşından sonra, 1945-ci ildə monə Fəxri legion ordeni və

rilonda, ondan da imtina elədim". Bu fikirlər Nobel komitəsinə vurulan qəflil siloıydı. Və vaxta qədər Nobel mükafatından imtina edən olmamışdı (1958-ci ildə Paternakla bağlı məsələ hesabla alınmamışdı və bunu hamı bilir).

Beləliklə də Nobel komitəsi daha fransızlara mükafat verməmək haqqında gətli bir qərar qəbul elədi. Uzun müddət fransızlara

"Səslərin romani ona deyirlər ki, orada çox sayda insan portretləri, fərziyyələri və başlarına gələn hadisələr öz əksini tapır və bir lövhədə birləşir: hər kəs oradan maraqlı bir şey götürür və yaddaşına yazır, bu isə həmişə onun ruhunda yaşayır".

Nobel mükafatı verilməməsindən belə bir qənaətə gəlmək olur və təkcə 1985-ci ildə, uzun fəsilədən sonra istisna hal kimi fransız Klod Simon Nobel mükafatı aldı. Nədən 1985-ci ildə komitə qərarına xilaf çıxdı, bu suala yalnız fərziyyələrlə cavab vermək olar: məsələ, nəzərə almaq lazımdır ki, İsveç Nobel akademiyasının üzvləri də adi insandırlar və onları cəmiyyətlə müəyyən konvesiyyalar bağlayır.

2008-ci ildə Nobel mükafatı laureatı Gustav Lekleziyo verildə, bunu da istisna hal kimi qəbul eləməklə olardı, amma üstündən altı il keçəndən sonra mükafat digər bir fransız yazıçısı təqdim olunduğunda, aydın oldu ki, Fransa əfv olunub, köhnə qaydalar bərpa edilib və bundan sonra hər altı-yəddi ildən bir Fransa yenə öz "nobelini" alacaq. Növbədə kim var - Mişel Turnye (1924-cü ildə anadan olub), Mişel Byütör (1926), Milan Kundera (1952), Filipp Sollers (1936), yoxsa Paskal Kinyar (1948)? Yaşayanq, görürük. Bu sırada cəvablar da var, yeni yaşlı alışdığımız Nobel mükafatçılarının yaşından az olanlar: Jan Ruo (1952), Mişel Uelbek (1956), Erik Emmanuel Şmitt (1960), Didye van Kovelyer (1960), Yan Muaks (1968). Bundan sonra hamısına bəs edər. O ki, qaldı Modianoya, o doğrudan da yaxşı yazıçıdır.

2015. Svetlana ALEKSİYEVIÇ

Bilə-bilə ki, "Nobeli" təsadüfi hallarda elə belə, yeni həqiqi ədəbiyyata verirlər, çünki vaxt mükafat siyasi əhəmiyyət daşıyır, dünyadakı ictimai-siyasi proseslərlə əyallaşır və bir çox hallarda mükafatı o ölkələrin yazıçılırlarına verirlər ki, həmin ölkələrdə siyasi dəyişikliklər baş verir və s. Amma yəno də hər dəfə mükafatlandırma ərəfəsində adadın qutaqları laureatın imzasını eşitmək üçün səklinir.

Həmin il Ukraynanın adı daha çox hallandırdı və təbii olaraq mükafatı Kostenkoya, Zabujkoya, bolko də daha cəvan (baxmayaraq ki, Nobel komitəsi bu halı qəbul eləmir, onlar üçün yazıçı kifayət qədər yaşlı olmalıdır, "yerində yuxulama", "ağırlaşmalı", kresloda oturmaq) Proxaskoya, ya da Jadana verə bilərdilər. Ya da Suriya - üstüklə suriyalı dissident-şair Adonis otuz ilə yaxın

idi ki, Fransada mühəcirətəydı və adı nobelçi favoritlərin kiçik siyahılarında çoxdan yer almışdı. Amerikalı Filip Pot və Coys Kerol Outs, keniyalı (həm ingilis, həm də əsa dilində danışan) Nquqi və Txionqo, Salman Rişidi, Murakami - bu imzalar da təcrübəli favoritlər hesab edilirdi. Bundan başqa əxi hələ Tomas Piçon, Şaşa Sokolov, Pyeter Henke, Patrik Zyiükind, Krostof Ransmayr və digər çağdaş-klassiklər də vardı. Lap bu yaxınlarda dünyaya doğuşun Umberto Eko və Edqar Lorens Doktoru da əvvəl-axır nobelsiz qaldı.

Aleksiyeviç - 2002-ci ildən üzü bəri və son üç il ərzində mətəmədi olaraq adı əsas nobelçi namizədlərin siyahısına düşən müəllif. 2013-cü ildə onun "Əski zaman (Qırmızı adamın sonu)" kitabı çap olunan kimi sürətlə bir neçə Avropa dilinə tərcümə olundu, eyni zamanda Nobel dilinə - isveç dilinə də. Təxminən 2000-ci illərin əvvəllərindən Aleksiyeviç Qərbdə - İtaliyada və Almaniyada, Fransada və İsveçdə yaşayıb; 2013-cü ildə Belorusa qayıdı.

Dedi-çoxduqlar deyir ki, Nobel mükafatı ona rusəfobiyyaya görə, Qərbi qarşısındakı riyakətçilərinə görə verilib və ümumiyyətlə götürənlə, o yazıçı deyil, jurnalistdir, birtərəfli adadın və qərbin qatrlarından faydalanıb, ona xidmət edib və xidmətlərindən də mükafatı əxi alıb. Yəni Aleksiyeviç Qərbin Rusiya əleyhinə hazırladığı növbəti layihələrdən biridir. Onun Lukaşenkonu kəskin tənqid etməsi, Ukraynaya, Krimla müharibə - bu layihənin tərkib hissəsidir (Hər halda Aleksiyeviçin bir tərəfi ukraynalıdır və o, 1948-ci ildə Stanislav şəhərində, İvano-Frankovski vilayətində anadan olub). İsveç akademiyasını təqdimatına əsasən mükafat ona: "...çoxməzəli yaradıcılığına - zəmanəmizdəki insan əzəblərinə və insan dəyanətinə ucaldığı abidəyə görə" verilib.

"Əski zaman" kitabı yazılmağa 1984-cü ildə başlanan "Mühəribənin qadın siması olmur" və "Sonuncu şahidliyi: Uşaqların olmayan hekayələr kitabı" (1985) epopeyası silsiləsindən sonuncu - beçinci kitabdır. Bu silsilədə "Sink oğlanlar" (1989) və "Cernobil duaları" (1997) kitabları daxildir. Silsilə "Xəyalların səsi" adlanır və elə bu adın özü artıq tənqidi və Aleksiyeviçin rəqiblərini cəlb edir. "Xəyallar" - Sovet İttifaqında bu çox geniş yayılıb, sovet dövrünə, sovet sisteminə bir nostalji var cəmiyyətdə. Çünki insanlar

bu sistemə sadiq olublar, onulla yaşayıblar, ona etibar ediblər. Və bu sədaqətlərinə görə əziliblər, üzülübər, ədalətsizliklərə qarşılaşıblar. "Səslər" - burada biz onun yaradıcılığının əsas məqamına toxunuruq - gerçək olanı, canlı olanı görürük: Böyük Vətən müharibəsində iştirak edən qadınları monoqları ("Mühəribənin qadın siması olmur"), elə bu mühəribənin övladları ("Sonuncu şahidliyi"), Əfqanıstanda halak olan əsgərlərin anaları ("Sink oğlanlar"), Cernobil şahidləri ("Cernobil duaları") və sovetlər dağılından sonra Sovet adamlarına həsr olunan ("Əski zaman") kitabları. Hər şey o qədər canlıdır ki, Aleksiyeviç kütlə qarşısında onlara kitabı oxumağı təklif edəndə kitabın qəhrəmanları, monoqlarını müəllifləri onu oxumaqdan imtina etdilər.

Mən "kitablar" deyirəm, "romanlar" deməmirəm və hamı da belə deyir: sənədi jandır, non-fikşndi, jurnalist işidir. Sanki müəllifin özü yoxdur, münərlərdə ədəbi-ayrılıqda eyni mövzu ətrafında öz təaleyni danışır - ümumi bir məsələ barədə şərh oxudur, təhlil yoxdur, nəticə yoxdur. Heç onlara ehtiyac da yoxdur, onu oxucu özü edir. Müəllif dirijorluq edir, tempi və intensivliyi müəyyən edir (kitabı oxuduqca onlar dəyişir, yüksəlir, pik nöqtəsinə çatır), ümumi ritmikaya, intonasiya dəyişikliyinə də yazıçı özü nəzarət edir. Və günün ki, materialın seçilməsində və strukturunda onun rolu dənizləndir.

Bəli, bu yeni bir jandır, bu janr sənədi və bədii yaradıcılığın vəhdətindən yaranır, sosial analizlərin qovuşmadına inkişaf edir. Zəmanəlik - sadəcə uyduqmalardan ibarət deyil. Zəmanə keçdikcə bu janr da bir ad tapılacaq və təzə yaranan hər şey kimi bu janr da inkişaf edəcək, formalaşacaq. Belkə də bu janr "vəbatim-roman" (sənədi teatr janrı - tərc.) ya da elə "monoqlar romanı", ya da lap, "proza.doc" kimi məşurlaşacaq. Yeri gəmişkən, "teatr.doc" - zəmanənin ruhudir, teatr sənətində yeni sözdür, 2002-ci ildə yarandı, amma kəndən şəhərə köçən Belorus kəndlilərinin monoqlarından ibarət olan ilk kitabını - "Mən kəndən gətim" Aleksiyeviç 1976-cı ildə yazıb (kitab Belorus Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi tərəfindən qadağan olunub və müəyyən zaman keçəndən sonra Aleksiyeviç onun çap olunmasına razılıq verməyib, onu "mənasız jurnalistika" adlandırdı).

Yeri gəmişkən, bir az da biclik əleyhin: həmişə müəllifin özündən soruşmaq istədiyim konkret bir sualım var, amma nə isə... Təxminən Nobel mükafatının təqdimatına bir həftə qalanda müsəbiləbörün birində Aleksiyeviçin təmişdi: "Səslərin romani ona deyirlər ki, orada çox sayda insan portretləri, fərziyyələri və başlarına gələn hadisələr öz əksini tapır və bir lövhədə birləşir: hər kəs oradan maraqlı bir şey götürür və yaddaşına yazır, bu isə həmişə onun ruhunda yaşayır".

Rus dilindən tərcümə etdi:

Əyyub QIYAS

